

ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΑΤΡΟΥ

ΤΟΥ ΛΕΑΝΔΡΟΥ ΠΟΛΕΝΑΚΗ

«Κυρά της θάλασσας» του Ίψεν στο Θ. Διάχρονο και μια αστυνομική ιστορία («Στούντιο Κυψέλης»)

» Έχω και άλλοτε μιλήσει αναλυτικά για το θέατρο του Ίψεν, για τον τρόπο που έχει να βλέπει «παραμυθιακά», και με τις δύο έννοιες του όρου, τα πράγματα της χώρας του, και της οικουμένης: μας παρηγορεί και μας «μυθεύει» ταυτόχρονα, μας «μαγεύει», με μια ποίηση όχι εξωτερική και όχι εμφανή σε πρώτη ματιά. Ξεκίνησε για να γίνει ένας μεγάλος επικός βάρδος (βλ. «Πέερ Γκυντ», «Μπραντ» και άλλα από τα πρώτα του έργα), για να εξελιχθεί στον πρωτομάστορα του αστικού θεάτρου. Ενόσ, όμως, θεάτρου που, αν ξύσουμε μόλις την επιφάνειά του, αμέσως ξεπηδά από κάτω ο κοιμισμένος αφηγητής, με τους θρύλους και με τις «σάγκες» του λαού του.

Έτσι η «Κυρά της θάλασσας» του Ίψεν, τίτλος που επικράτησε στην Ελλάδα αντί για τον αυθεντικό «Η γυναίκα που ήρθε από τη θάλασσα», κρύβει στο βάθος της έναν ντόπιο αλλά και οικουμενικό μύθο: της «γυναίκας των νερών», του ξωτικού, της γοργόνας και της νεράιδας, γενικά. Τυπικά, εδώ έχουμε την ιστορία μιας παντρεμένης γυναίκας που έλκεται από το μυστήριο των ανοικτών ωκεανών και συγχρόνως νοσταλγεί τον παλιό εραστή της, ένα ναυτικό που κάθικε μυστηριωδώς αλλά της είχε δώσει την υπόσχεση ότι θα έρθει, κάποτε, να την «πάρει».

Έτσι, εδώ προσμένει τον άφαντο αγαπημένο της, ζώντας μόνιμα «στη σκιά του» και έτοιμη να εγκαταλείψει τον άντρα της και να τον ακολουθήσει, όταν εμφανιστεί. Παρακολουθούμε τον δικασμό της ανάμεσα στο όνειρο και την πραγματικότητα, στον σύζυγο και τον (φανταστικό) εραστή και ενώ το περιβάλλον της τη θεωρεί τρελή. Μια τυπική, παραδειγματική ιστορία ενός ερωτικού «τριγώνου», ψευδικού. (Είχα παλιότερα υπαινιχθεί κάποιες αναλογίες ανάμεσα στην «Κυρά της θάλασσας» και τη «Νοσταλγία» του Παπαδιαμάντη, γραμμένα και τα δύο την ίδια χρονιά).

Σε ένα δεύτερο επίπεδο «διαβάζουμε», όμως, το παραμύθι της νεράιδας (η γυναίκα - πλάσμα του νερού), που αποφάσισε μια μέρα να αρνηθεί το υγρό στοιχείο και να γίνει αληθινή γυναίκα, όμως υποφέρει στη γήινη ζωή της, κακόπεσε και τώρα την τρέ-

φει ο νόστος εκείνου που ήταν πάντα, «η γυναίκα του νερού», στο οποίο επιστρέφει μια μέρα.

Εδώ έχουμε μια «αστική» παραλλαγή, «τέλος καλό», του παραμυθιού, όταν η ταλαντευόμενη αέναα γυναίκα - στοιχείο, γυναίκα - γυναίκα πλέον, με σάρκα και οστά, καθ' ότι «παντρεμένη» για τα καλά, διαλέγει να παραμείνει στην καινούργια ζωή της, μόλις ο γήινος «νόμιμος» άντρας της, «ενώπιον θεού και ανθρώπων», της προσφέρει μεγαλόψυχα το δικαίωμα να επιλέξει ελεύθερα το μέλλον της, πέρα από τον καταναγκαστικό, ανελεύθερο θεσμό του γάμου.

Ασκώντας ο Ίψεν, έτσι, όχι χωρίς διάθεση αυτοειρωνείας για τις δικές του παράλληλες, αδιέξοδες σχέσεις με (παντρεμένες;) νέες γυναίκες, μια καταλυτική κριτική στην αστική κοινωνία και στους υποκριτικούς θεσμούς της. Αλλά και μνώντας ταυτοχρόνως το «φάντασμα της γυναικείας ελευθερίας», που κατακτάται «υπό όρους»: η γυναίκα αγαπά και θέλει την ελευθερία της δεν αγαπά όμως... να αγαπά ο άνδρας της ελευθερία της περισσότερο από όσο αγαπά την ίδια! «Φεύγει», αλλά επιστρέφει, πάντα, «ελεύθερα», σε αυτόν, αφού τον «δοκιμάσει» όμως πρώτα και αφού βεβαιωθεί για το αντίθετο!

Στο θέατρο «Διάχρονο» της Μαίρης Βιδάλη, παρακολούθησα μια άκρως ενδιαφέρουσα πειραματική παράσταση της ψευδικής «Κυράς» (μετάφραση Εύας Γεωργουσοπούλου) που ανιχνεύει το υπόβαθρο αυτής της κατ' όνομα αστικής (ιλαρο) τραγωδίας, για να δει τι κρύβεται από κάτω. (Ένα σοβαρό και λυπημένο παραμύθι, πίσω από τη φάρσα της συζυγικής ζωής). Επιχειρεί να εντάξει σ' αυτήν το στοιχείο της αυτοειρωνείας και το «ιλαρό».

Η Μαίρη Βιδάλη είναι ενδειγμένη και έχει το κατάλληλο υποκριτικό στίγμα και την ωριμότητα,

για να ερμηνεύσει η ίδια τον ρόλο της παλιμψωπτης «γυναίκας που έρχεται από τα νερά», φωτίζοντας από μέσα, σε σκηνική ταυτοπάθεια, την κρυμμένη αλήθεια του. Η παράσταση, σε διδασκαλία της ίδιας και του Γιώργου Βούρου, δοσμένη σε ύφος «ραγισμένου» ρεαλισμού, με ρόλους καθημερινούς, ανθρώπινους, «όπως εμείς», κατορθώνει να συγκινήσει και να μας κάνει να διακρίνουμε, σαν σε θολό καθρέφτη, το πάγκοινο όνειρο της ευτυχίας, που στοιχείωνε και τον ίδιο τον μεγάλο, αλλά μοναχικό, Νορβηγό δημιουργό. Αυτό νομίζω ότι είναι το κυριότερο, πέρα από τεχνικές ατέλειες, που διορθώνονται: να είμαστε αληθινοί. (Μαίρη Βιδάλη, Χρήστος Μαραθιάς, Μαρία Μαλλούκου, Γιάννης Τραμπιδής, Ελένη Γιαλαμά, Βύρων Κολάσης, Τάκης Λιατζιβίρης, Παύλος Ευαγγελόπουλος). Με σκηνικά - κοστούμια του ακούραστου Χάρη Σεπεντζή, μουσική της Τατιάνας Μανωλίδου, φωτισμούς του Γιώργου Μανασί.

Κάτι διαφορετικό, για όσους αγαπούν τα έργα αστυνομικής πλοκής. Είναι το αμερικανικό (μάστορες του είδους) «Βρόμικα κόλλα» του Ντέιβιντ Φόλλεϊ (στο «Στούντιο Κυψέλης»). Ένα διασκεδαστικό θρίλερ με εκπαιδευτική πλοκή και συνεχείς ανατροπές (δεν αποκαλώπτω το τέλος), σε καλή μετάφραση της Κωνσταντίνης Ρίτσου, γρήγορη, έξυπνη σκηνοθεσία του Γιώργου Λιβανού, ζωντανή μουσική (Γιοχάνες Μύελερ και Αναστασία Καρούση σε στίχους της Μαριάννας Τόλη, στο πιάνο ζωντανά ο Σωτήρης Αντωνίου), σκηνικά - κοστούμια της Δέσποινας Βολίδη, με μια πληθωρική Μαρία Αλιφέρη που θα τη χαρείτε στον ρόλο της «μοιραίας γυναίκας» και με τους Χρήστο Λιακόπουλο (ο «κακός») και Μάριο Ντέρντε (ο «πολύ κακός»).